

Izjava privatnosti Naslovnica



NASLOVNICA VIJESTI INTERVJU TJEDNA PROMO LIFESTYLE DOMOVINSKI RAT KOLUMNE



Home > Domovinski rat > Dani ponosa i slave

Žene koje je rat prešutio: Supruge hrvatskih branitelja između PTSP-a, nasilja i zaborava

Auto: Draženka Franjić — 05/11/2025 u Dani ponosa i slave Domovinski rat Istaknuto Lifestyle Psihološki pogled

0 0



IZVOR: UDVIUHB

0 0
SHARES VIEWS

Podijeli na Facebooku

Podijeli na X (Twitter)

Pošalji na E-mail

Na istoku Hrvatske postoje rane koje ne zarastaju, samo mijenjaju oblik. One se više ne vide u rovovima, u granatama i sirenama, nego u šutnji za obiteljskim stolom, u pogledu preko puta ulice kada prođe onaj koji je nekoć maltretirao, odvodio, silovao – i danas mirno šeta, zaštićen godinama šutnje i sustavom koji ga je naučio da mu se ništa neće dogoditi. U toj istoj ulici odrastaju djeca koja nikad nisu vidjela rat, ali ga cijeli život dišu.

PTSP u nekim obiteljima odavno više nije "problem branitelja". On se uvukao u DNK čitavih generacija, u odnose između roditelja i djece, u prenetom neizgovorenoga, u tijela koja obolijevaju prije vremena. Djeca koja su gledala očeve kako se vraćaju iz logora, majke koje su sutjele o silovanjima, obitelji koje su se vraćale na ognjišta gdje su ih dočekali isti oni ljudi koji su ih ponižavali – sve su to slojevi iste traume koja se prelijeva iz generacije u generaciju. U istočnoj Slavoniji to nije teorija, nego svakodnevica: mirna reintegracija spasila je mnoge živote, ali je i mnogima slomila duh, ostavila ih da žive rame uz rame s agresorima, pa i ratnim zločincima, i da tu nepravdu "nauče gutati".

Slavonac koji je odrastao na krilatici "tuđe me ne zanima, ali svoje ne dam" danas često živi kao netko tko je i svoje morao prešutjeti. Mnogi su se vratili u porušene kuće i našli svoju odjeću na tuđim tijelima, svoje bicikle koje su vozila djeca agresora, svoje ulice pod patronatom onih koji su jučer nosili odore paravojski, a danas uniforme hrvatskih institucija.



TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA IVANIĆ-GRADA
TOURIST BOARD CITY OF IVANIĆ-GRAD



Posjeti Ivanić-Grad

[SMJEŠTAJ](#)

Odmori se, zaslužio si

[Više o smještaju](#)



Posjeti Ivanić-Grad

[GASTRONOMIJA](#)

Okusi za pamćenje

[Više o ponudi](#)

Osobno svjedočanstvo psihologinje i psihoterapeutkinje Emine Baldasari

"Kada sam se s obitelji, nakon mirne reintegracije, vratila u razrušenu kuću u istočnoj Slavoniji, pred nama je predstojalo izazovno razdoblje. S jedne strane tu je osjećaj velike sreće povratka i konačnog kraja čekanju „kad ćemo se vratiti“, a s druge strane suočavanje sa stvarnošću materijalne razrušenosti i gubitka, koji ni na koji način nisu bili mjerljivi s gubitkom života članova obitelji. No, tu je i dio o kojem se manje priča, a to je suočavanje s ljudima, nekadašnjim „komšijama“ koji su cijelo vrijeme bili na okupiranom području, pri tome vrlo izmjenjenog govora, naglašenog pričanja ekavicom, koja prije rata nije bila dio njihova govora. Isti ti ljudi tada se ne suzdržavaju od verbalnih i neverbalnih provokacija, no djeluju vrlo slobodno i sigurno, za razliku od nas povratnika. Pa tako svaki dan prepoznate po nešto svoje ili na njima ili na njihovim kućama, što su pokrali, a kasnije u susjedskom razgovoru rekli da su to oni „samo posudili, kako bi se spasili od štete“. To zna izazvati popriličnu konfuziju, jer kad se nešto uzme na čuvanje, ono se pretpostavlja, ne koristi, a onda se i možda u jednom trenutku vrati. No, kao što se materijalni gubitak ne može mjeriti s gubitkom članova obitelji, tako se ne mogu ni prepoznavanje „posuđenih stvari“ mjeriti sa sretanjem čovjeka koji živi u vašoj ulici mirnim životom starijeg čovjeka (sada je pokojni, umro je ranih 2000-ih), a zapravo se radi o silovatelju žena za vrijeme okupacije. Isti nikada za taj zločin nije odgovarao. I to stvara ogromnu frustraciju.

Sada možete zamislite veterana Domovinskog rata s PTSP-om koji se vratio obnoviti svoju kuću od rata i nađe se u takvom okruženju. Osim što je oštećen od rata, on doživljava „okidače“ na svakom području. Susreće se s nepravdom na svim razinama društva, od egzistencijalne do socijalne. I u svemu tome je njegova obitelj s njim. Kako je njemu? Kako je njegovoj ženi? „Kako je lijepo njegovoj djeci“. Kako si to objasniti? Čak je nekako pomalo bezobrazno pitati je li bilo sekundarne traumatizacije“, zaključuje Baldasari.

VEZANO: [Tišina iza vrata: PTSP u obitelji – transgeneracijski okovi hrvatske slobode](#)

Zašto Slavonac šuti: mentalitet, žrtva i mirna reintegracija

„U Domovinskom ratu različiti su dijelovi Hrvatske bili različito pogođeni. I onda možemo reći da su različiti stupnjevi ili nivoi traumatizacije. Što je traumatizacija „gora“, to je stanje žrtve izraženije. A jedna od važnih karakteristika žrtve je naučena bespomoćnost, što god učini, neće je spasiti. Nema koga zvati u pomoć. Ne može se suprotstaviti jer je slabija, ne može pobjeći jer je zarobljena (što realno, što u stavu), i što joj preostaje? Smrznuti se, odnosno „ušutjeti“ i učiniti se „nevidljivom“.

Nadalje, osim što su različiti dijelovi Hrvatske različito bili pogođeni ratom; tako su bili na drugačiji način obranjeni i na kraju oslobođeni, odnosno povrat teritorija događao se na drugačiji način. Istočna Slavonija nije oslobođena akcijama poput „Bljeska“ i „Oluje“, već mirnom reintegracijom, i kao što ste napomenuli – **Slavonac koji je odrastao na krilatici „tuđe me ne zanima, ali svoje ne dam“ danas često živi kao netko tko je i svoje morao prešutjeti. Mnogi su se vratili u porušene kuće i našli svoju odjeću na tuđim tijelima, svoje bicikle koje su vozila djeca agresora, svoje ulice pod patronatom onih koji su jučer nosili odore paravojski, a danas uniforme hrvatskih institucija.** – pa se onda i sama teza „Slavonac šuti“ može s psihološko sistemskog aspekta prikazati i kroz jačinu traumatizacije kojemu je to područje Hrvatske bilo izloženo. Dugo je „vladala“ bespomoćnost i posljedični doživljaj „zaboravljenosti i ostavljenosti“, objašnjava psihologinja **Baldasari** ono što je teško pojmiti nekome koga Domovinski rat nije okrznuo.

Žene koje je rat prešutio

Posebno bolno mjesto u toj priči zauzimaju žene: silovane u ratu, godinama neshvaćene i stigmatizirane, često prisiljene šutjeti i o vlastitoj traumi i o traumi supruga koji je prošao logor ili bojište. Njihova tijela pamte nasilje, njihova psiha nosi teret srama koji nije njihov, a društvo ih je predugo promatralo kroz prizmu predrasuda, izostale su sustavne podrške, suočile su se s birokratskim procedurama koje su ih dodatno lomile. Mnoge od njih su, uz brigu o djeci i bolesnim muževima, dočekale razvod, teške bolesti i egzistencijalni ponor. One su, uz djecu poginulih i nestalih, najtiši svjedoci Domovinskog rata.

„Nerijetko je kod žena koje su bile silovane u Domovinskom ratu vladala konspirativna šutnja u obitelji. Članovi obitelji i po 20 i više godina nisu znali što se događalo njihovim ženama, majkama, sestrama. Neki su i umrli, a da to nisu saznali. Imamo tajnu. Ali, to što se ne priča tome i što vlada „šutnja“, ne znači da to djeca na neki način ne osjete. S druge strane šutnje, mogao se naći i drugi način suočavanja s događajima iz prošlosti, a to je pretjerana verbalizacija, koji je pak s druge strane osobe stalno držao u svojevrsnom vremenskom zastoju, a godine su prolazile. Ostali su „tamo i tada“, a njihovi članovi obitelji željeli su biti u „ovdje i sada“ i ići prema budućnosti.“, kaže **Baldasari** i dodaje: „Onda uz ranije navedeno, nerijetko se javljaju i povremena neprimjerena reagiranja od strane žrtve, kada ista u svom gradu ili selu sretne svog počinitelja, nebitno kako i gdje. I kako onda na to gleda društvo? Nekadašnji počinitelj postaje žrtva, a žrtva je ona koja je naglo i impulzivno reagirala. Opet dodatna frustracija. Ponavljanje nepravde, frustracije i pitanje smisla.“

Ljubav na mjestu rane: mogućnost iscjeljenja

Silovane žene su, uz mužev PTSP, nosile i nose i vlastitu, gotovo neizrecivu traumu. Žene su pokušavale ponovno ostvariti intimnost s čovjekom kojeg vole, no njihovo tijelo pamti nasilje, gađenje, strah. Njihova je svakodnevica često bila borba s vlastitim tijelom, vjerom, krivnjom, sramom – ali i s društvom koje ih predugo nije htjelo vidjeti. U nekim pričama upravo je strpljenje, nježnost i ljubav supruga bilo ono što je napravilo razliku – ‘na mjestu najdublje rane ponovno se počela primati ljubav i tu je, polako, milimetar po milimetar, počelo iscjeljenje’ kako kaže psihologinja i psihoterapeutkinja **Emina Baldasari**.

„Mislim da se zaista treba poslušati, čuti i doživjeti osobu koja je živjela s duboko traumatiziranom osobom kako bi se shvatilo da je i njezin psihofizički integritet itekako bio ugrožen. Žene koje su bile silovane u ratu imale su jako puno poteškoća s ostvarivanjem ponovnih intimnih odnosa s vlastitim suprugom. No, ono što je vrlo interesantno jeste da razlika koja je činila razliku i što je pomoglo u „ozdravljenju“ tih žena, bili su upravo odnosi s njihovim partnerima. Možda je to pretenciozna riječ, ali olakšalo je to koliko je strpljenja, podrške i ljubavi je pružio suprug ili partner. Jer u području na kojem je ranjena tolikom povredom, ona je ponovno počela primati ljubav.“

Isto tako važno je spomenuti žene koje su uspjele iznaći snagu u sebi i biti uz svoje muževe koji su prošli strahote – u logorima, na bojištima... Bez obzira što su oni bili u obrambenoj vojsci – Domovinski rat bio je obrambeni rat – svaki taj čovjek moguće je i ubio. I onda dolazimo do drugog, moralnog pitanja. Bez obzira što je on usmrtio čovjeka koji bi možda njega na kraju usmrtio, morao je nastaviti živjeti s nekom smrću na duši“, zaključuje **Baldasari**.

Budućnost djece rata: tiha trauma novih generacija

I zato ovo nije samo priča o prošlosti, nego o budućnosti – o generacijama koje odrastaju u sjeni rata kojeg se jedva i sjećaju, ali ga nose u sebi. O djeci koja nisu upoznala svoje očeve, ali osjećaju prazninu na mjestu gdje bi trebala stajati slika, zagrljaj, sjećanje. O obiteljima u kojima se “tajna nosi u grob”, ali je osjeća svako dijete koje raste u atmosferi konspirativne šutnje ili, s druge strane, u bujici nefiltriranih ispovijesti koje ničemu ne pomažu. O Slavoniji u kojoj se previše pije, prerano umire i previše šuti – i u kojoj je transgeneracijski prijenos traume postao nevidljivi, ali razorni dio svakodnevice.

Ovaj je članak objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinske izvrsnosti.



Projekt "Tišina iza vrata: Suživot s PTSP-om u obiteljima hrvatskih branitelja". *Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.*

Oznake: [Domovinski rat](#) [nasilje](#) [oprost](#) [ptsp](#) [Silovane žene u Domovinskom ratu](#) [Supruge hrvatskih branitelja](#)

Prethodna vijest

Sukob oko večeri srpske kulture u Splitu: Dopredsjednica kotara otkriva kako manifestacija nije imala dozvolu, organizatori uzvraćaju – "Imali smo ključ i odobrenje"

Sljedeća vijest

Održana sjednica Vijeća za domovinski pijetet: sve spremno za Dan sjećanja na Vukovar i Škabrnju



Draženka Franjić

Cronika.hr

IMPRESSUM: Kontakt: urednistvo@cronika.hr / Glavni urednik: Draženka Franjić